

Бабчинська Людмила,
здобувач вищої освіти ОС «Магістр»
спеціальності «Публічне управління та адміністрування»
Науковий керівник: **Покотильська Н.В.,**
канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту,
публічного управління та адміністрування
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Стратегія розвитку регіону є складною динамічною системою, ефективність якої залежить як від внутрішніх механізмів формування і реалізації стратегії, так і від способів взаємодії із середовищем на різних стадіях життєвого циклу. При цьому вона є своєрідною програмою реалізації комплексу стратегічних пріоритетів, кожен з яких розвивається за своїми законами.

Розробка стратегії довгострокового розвитку будь-якої території (у тому числі регіону) потребує особливої уваги до таких важливих чинників економічного розвитку, як виробничий потенціал, ресурсні й інфраструктурні обмеження, просторовий розвиток економіки тощо. Це дозволяє сформувати необхідну ресурсну базу для вирішення відповідних питань, що забезпечують економічне зростання, проблем подолання інфраструктурних обмежень стійкого розвитку, врахувати регіональну компоненту прогнозу, забезпечити необхідний рівень узгодженості результатів [1].

Стратегія розвитку - це плановий документ. Він формується у процесі стратегічного розвитку, суть якого полягає в науковій постановці цілей, виборі головних пріоритетів (напрямів) розвитку регіону, визначенні шляхів, якими належить рухатися, відборі потрібних технологій та інститутів, встановленні

необхідної секторної структури економіки, а також способів вирішення соціальних питань. Метою стратегічного розвитку є забезпечення достатнього потенціалу для успішного розвитку регіонального соціуму.

Стратегічне планування регіонального розвитку стає надто дієвим інструментом регулювання основних економічних процесів у масштабах чітко встановленої території бо передбачає: часовий горизонт, що достатньо проглядається; процедуру узгодження можливих позицій відносно основних цінностей перспективного розвитку; конкретну кількість можливих учасників розробки і реалізації стратегічного плану. У зв'язку з цим не можна не погодитися з думкою, що «стратегічне планування являє собою особливий вид діяльності господарюючих суб'єктів, територіальних органів виконавчої та законодавчої влади і держави в цілому, яка полягає в підготовці проектів стратегічних рішень, представлених у вигляді прогнозів терміном на декілька років, програм і планів, що передбачають подання таких цілей і стратегій розвитку відповідних об'єктів управління, реалізація яких забезпечить їх ефективне функціонування в довгостроковій перспективі з урахуванням мінливих умов зовнішнього середовища».

За змістом стратегічний план розвитку охоплює по можливості всі напрями розвитку регіону: економічні, соціально-культурні, екологічні та інші. Стратегічним планом є прогностичний документ на 15-20 років із певним генеральним сценарієм розвитку (вибір цього сценарію супроводжується обговоренням максимальної кількості можливих сценаріїв). «За формою стратегічний план розглядається як сукупність цільових програм генерального плану, розгорнутих у переліку конкретних заходів з оцінкою їх вартості, очікуваного ефекту і постійного соціально-економічного моніторингу за переліком макроекономічних показників» [2].

Одним із дієвих способів економічного регулювання регіонального розвитку виступає програмування. Під програмуванням розуміється спосіб втручання людини, організації, держави в економіку відповідного масштабу з метою приведення її структури до бажаного стану. Рівною мірою це стосується

і регіонального розвитку. Серед основних методів програмування провідні позиції займають програмно-цільові. При розробці програм розвитку «необхідно враховувати ряд обставин. По-перше, процес розвитку не може бути стихійним. Суть використання програмно-цільових методів полягає в тому, щоб процес розвитку при всій складності його реальної структури не виходив за межі заданого напрямку. По-друге, програми розвитку «фокусують» ймовірнісні процеси, ступінь невизначеності яких зростає в міру віддалення від теперішнього моменту в перспективу. По-третє, оскільки предмет програми розвитку – генезис аналізованої наочної сфери, то її об'єктом є управління цілями цього процесу. Продукт програми – цілі, які в той або інший момент стають бажаним результатом із конкретними характеристиками» [3]. Практика розробки і реалізації програм свідчить про те, що вони мають розроблятися лише тоді, коли: неможливо комплексно вирішити проблему на основі діючого ринкового механізму; для широкомасштабного поширення принципово нових науково-технічних досягнень потрібна відповідна підтримка; вирішення проблеми виключено без координації змін у технологічно пов'язаних галузях.

Зараз можна виділити три види програм, що значно розрізняються за змістом. Перший – програми розвитку регіонів, які перманентно відстають за рівнем головних соціально-економічних індикаторів (зайнятості та доходів на душу населення) від середнього по країні. Засобами вирішення соціальних проблем таких територій є індустріалізація (в тому числі на основі освоєння природних ресурсів регіону; недовикористання природних ресурсів інколи відносять до ознак слабкого розвитку регіону) і модернізація сільського господарства.

Другий тип регіональних програм – програми розвитку депресивних регіонів, тобто промислово (зрідка сільськогосподарських) розвинутих, але таких, що прийшли до занепаду, наприклад, унаслідок застарівання галузевої структури. Засобом вирішення даної проблеми є «переспеціалізація» регіону і диверсифікація виробництва в ньому. Третій вид – програми господарського освоєння нових територій [4].

Методична розробка регіональної програми розвитку полягає в конструюванні не жорсткої технології досягнення мети, а головним чином механізму, дію якого забезпечить узгоджений рух у потрібному напрямі. Тому значна частина конкретних управлінських рішень переноситься із стадії розробки програми на стадію її реалізації, щоб забезпечити високий ступінь адаптивності програми (що ще більше підкреслює необхідність утворення спеціальної адміністрації програми як органу, який приймає такі рішення) [5].

Отже, регіональна цільова програма є сукупністю взаємопов'язаних завдань і заходів, узгоджених за строками та ресурсним забезпеченням з усіма задіяними виконавцями, спрямованих на розв'язання найактуальніших проблем розвитку регіону або окремих галузей економіки чи соціально-культурної сфери регіону.

Список використаних джерел

1. Беседін В. Ф., Музиченко А. С. Розвиток економіки: стан і деякі напрями вдосконалення економічної політики. Інноваційна модель розвитку: тенденції і перспективи економічної трансформації. Умань : УДПУ, 2014. С. 131–142.
2. Диха М.В. Оцінка рівня розвитку соціально-економічної системи України. Економіст. 2013. № 2 (316). С. 44–47.
3. Диха М. В. Принципові підходи до визначення стратегії соціально-економічного розвитку держави. Економіка України. 2013. № 2. С. 29–37.
4. Дробенко Г. О., Брусак Р. Л., Свірський Ю. А. Стратегічне планування розвитку територіальних громад. Львів : СПОЛОМ, 2001. 118 с.
5. Radchenko, O., Semenyshena, N., Sadovska, I., Nahirska, K., Pokotylska, N. Foresight Development Strategy of the Financial Capacity: Comparative Study of the Ukrainian Agricultural Sector. *Inzinerine Ekonomika-Engineering Economics*. 2020. 31(2). P. 178-187. <https://doi.org/10.5755/j01.ee.31.2.24340>.